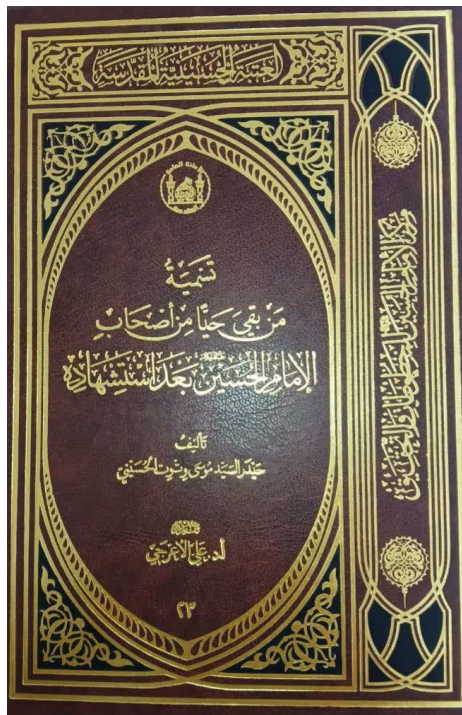

معرفی کتاب

دکتر محمدرضا فخر روحانی^۱

سیدحیدر موسی الحسینی، تسمیة من بقی حیا من اصحاب الإمام الحسین علیه السلام بعد
استشهادہ، کربلا: العتبة الحسینیة، ۱۴۴۴ ق / ۲۰۲۳ م.

واقعه تاریخی و اثرگذار و دردناک عاشورا هنوز هم، جنبه‌هایی دارند که به بازنگری جدی و بازنویسی تاریخی نیازمند است؛ از جمله این مباحث، بازماندگان واقعه عاشورا هستند. وضعیت واقعه عاشورا از جهاتی با سایر جنگ‌ها متفاوت بود. به‌طورمعمول در حوادث تلخ، تعداد مجروحان (و در جنگ‌ها، تعداد اسیران) بیشتر از تعداد کشته‌هاست؛ اما در واقعه عاشورا تعداد شهدای از جبهه امام حسین علیه السلام بیشتر از تعداد مجروحان و مصدومان بود. در اغلب جنگ‌ها، بیشتر مردان به‌اسارت در

می‌آیند، اما در واقعه عاشورا تعداد اسرای زن و کودک بیشتر بود. البته، مهم‌ترین راویان

و با اعتمادترین گزارش‌گران عاشورا، همان بازماندگان سرافراز آن واقعه بودند. اقدامات آنان در افشای جنایات بنی‌امیه دوران تاریک اموی و عباسی، نمونه‌هایی بارز از جهاد فکری و فرهنگی شیعه است.

صورت غالب تصور عامه مردم، آن است که کسی از واقعه عاشورا جان سالم بدر نبرد و همه مردان اردوگاه امام حسین علیه السلام به شهادت رسیدند. واقعیت امر با چنین دیدگاهی چندان هم‌خوانی و تناسب ندارد.

کتاب مورد بررسی، به‌طور کلی در دو فصل تنظیم شده است؛ بازماندگان بنی‌هاشم و بازماندگان غیر هاشمی.

در آغاز فصل اول و بازماندگان هاشمی، نام ارجمند حضرت امام سجاد علیه السلام و سپس نام حسن مثنی (حسن ابن الحسن) آمده است. در این فصل، مجموعاً به ۱۳ نفر از بازماندگان بنی‌هاشمی اشاره شده است. در ذیل نام هرکدامشان و مختصری از زندگی‌نامه‌شان هم درج شده است.

از جمله نکاتی که در این کتاب آمده، این است که حضرت امام حسین علیه السلام فرزندی به‌نام محمد داشت که در واقعه عاشورا مجروح شده، اما به شهادت نرسیده، بلکه اسیر شده بود.

فصل دوم به ۲۲ نفر از بازماندگان غیر هاشمی اختصاص دارد. ملاحظه‌ای که وجود دارد این است که طرم‌اح ابن عدی الطائی از بازماندگان واقعه عاشورا معرفی شده است. بنابر نقل‌های معتبر، طرم‌اح قبل از واقعه عاشورا به میان قوم و قبیله خود رفته بود تا نیروهایی را برای امام حسین علیه السلام بیاورد. اما وقتی به کربلا رسید، امام حسین علیه السلام و دیگر اصحاب شهید شده بودند.

به‌طور کلی، در این کتاب بازماندگان واقعه عاشورا به سه دسته تقسیم شده‌اند:

۱. آنهایی که چندین ساعت تا چندروز بعد زنده مانده، بعداً از دنیا رفتند؛
۲. آنهایی که از چندین ماه تا چندین سال زنده ماندند؛
۳. آنهایی که در اثر تبعات تاریخی، نامشان در فهرست بازماندگان واقعه عاشورا

ثبت و ضبط شد.

این کتاب، در بردارنده نکات و اشارت‌های ظریف رجالی و تاریخی بوده و در پایان، فهرستی از حدود ۳۸۰ منبع درج شده است.

تکمله: از لطف دوستان محترم عراقی، سرکار خانم دعا محمود صادق و آقای حسین محمد الغزالی بابت تهیه کتاب مورد بررسی سپاسگزارم.